

פסחים קג. (ש10 מהסוף) עד קה. (ש3)

ביאורי מושגים

חתימה ופתיחה בברכות - המודל הקלאסי של ברכה היא ברכה שיש בה גם פתיחה וגם סיום. בברכות קצרות (כמו ברכת המצוות וברכת הפירות) אין טעם לחתום בברכה. בברכה הסמוכה לחברתה אין צורך בפתיחה (כיוון שהיא נסמכת על חברתה) הברכה האחרונה שבברכת המזון (הטוב והמטיב) פותחת בברוך ואינה חותמת (כדי להבהיר שהיא ברכה השונה מהברכות הקודמות)

קושיה:

כשמוצ"ש יוצא בערב חג - מברכים על היין, מקדשים, ומבדילים. מדוע לא מברכים שוב על היין בין הקידוש להבדלה?!

תשובה:

כשמברך ברכת המזון - זהו סיום מופגן של האכילה, הקידוש - בניגוד לכך - אינו סיום של האכילה.

הלכות שנלמדו מביקורו של ר' יעקב אצל רבא

ברכה מחדש על כוס

1. החליט להפסיק לשתות והתחרט - עליו לברך מחדש על הכוס הבאה,
2. כוס של ברכת המזון - יש לברך עליה מחדש, (כיוון שסיים את סעודתו)

3. נר של הבדלה - מצוה שיהיה אבוקה,

נוסח ברכת ההבדלה

4. הבדלות - יש להזכיר בין 3 ל7 הבדלות,

5. חתימת ברכה - לפני החתימה יש להזכיר את נושא החתימה,

זוהי שיטת רבי.

ר' מנחם בן סימאי חלק וסבר שניתן להסתפק בהבדלה אחת!

זוהי שיטת שמואל.

חכמי פומבדיתא חולקים וסוברים שלפני החתימה יש להזכיר את נושא הפתיחה

נפ"מ בין השיטות - מוצ"ש שחל בערב חג:

נוסח הסיום שונה מנוסח הפתיחה - הפתיחה היא הבדלה בין קודש לחול הסיום הוא הבדלה בין קודש לקודש

נוסח ההבדלה

נוסח ההבדלות

ריב"ל: מזכירים רק הבדלות המוזכרות בתורה

נוסח החתימה

ת"ק: ברוך... סודר בראשית
 אחרים: ברוך... יוצר בראשית,
 ריב"י ורב: ברוך... מקדש ישראל,
 שמואל: ברוך... המבדיל בין קודש לחול.
 ריב"ת: ברוך... מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול.

אורך הברכה

עולא: נוסח קצר (רק פתיחה וללא אמצע או סיום),
 מנהג העולם: נוסח מלא

ההבדלות שמציעה הברייתא

1. בין קודש לחול,
2. בין אור לחושך,
3. בין ישראל לעמים,
4. בין טמא לטהור,
5. בין מים העליונים לתחתונים,
6. בין כהנים ללוויים,
7. בין לויים לישראלים

הברייתא מזכירה גם:

הבדלה בין ים לחרבה - אבל ריב"ל מוחק הזכרה זו כיוון שאינה כתובה בתורה,

הבדלה בין יום השביעי לששת ימי המעשה - אבל הבדלה זו אינה הבדלה אלא הזכרת חתימה

שיטת רב: אביי או רב יוסף קיללו את מי שנהג כדברי רב,

שיטת ר' יהושע בן חנניא: אין הלכה כמותו (הראשונים מנמקים זאת משום שאין לכרוך שני נושאים בברכה אחת)

להלכה: פוסקים כשמואל

עולא סבר שמהות ההבדלה היא הודאה ולכן הנוסח שלה קצר (בדומה לברכת המצוות שעיקרה הודאה והנוסח שלה קצר)